

Danilo Gorinšek: Žalostna ljubezen. Pesmi. Založila in tiskala Ptujška tiskarna v Ptuj. 1929. Strani 50.

Kvalitativno in kvantitativno neznatna zbirka. Tudi nepomembna. Vsebuje 24 slabotnih pesmi, ki nosijo naslov, ki se ne ujema z njih vsebino in je vrhu tega še slab in nesamostojen (žalostne roke!). Pravega erotičnega čuvstva ni nikjer. Sentimentalno petošolstvo, ki ga označuje omledna solzavost in nepristnost občutja. Verjamem, da je avtor resnično potrft nad svojo «žalostno ljubeznijo», da ga osebno boli; pesniško me pa tako prelivanje črnila v verze ne gane, vzbuja mi prej pomilovanje kot sočutje. Papir! Vsebine ni, ne nove, ne osebne. Niti enega pristnega doživetja nisem našel, niti enega res dobrega verza, ki bi bil prost vseh banalnosti, ki so jih polne ljubavne pesmi.

O Gorinškovem «pesnikovanju» se ne da mnogo povedati. Njegova izrazna moč je majhna. Govoriti pri njegovih pesmih o soglašanju forme (gradbe verzov) z vsebino (tudi čuvstvenim tonom, ki ga Gorinšek ne pozna!) je nezmišl. Kitice njegovih pesmi so namreč brez pomena, so mu le zunanje znamenje za pesem. Prav tako ne ve, kaj je muzikalna ubranost verzov in kitic v pesmi. Zato ne ve, kaj je rima, ne kaj pomeni. Gotovo ve, da rimani verzi v kitici še ne ustvarijo pesmi? Še nekaj. Svojevrstno je doživetje pomena stihov, ki ureja tudi obliko z občutjem in ustvarja umetniško celoto. Tu o tem kar molčimo! Notranja sestava njegovih pesmi je močno obrabljena in slepo posneta (po Jenku!). Kaže samo Gorinškovo neustvarjajočo naravo. Pesniti namreč v stilu odprtih figur — tako, da nosita na primer prvi dve kitici (a in b) podobo, ki jo pesnik v tretji kitici (c) razplete iz prvih dveh v osebni pomen — je danes pesniška zaostalost in nesodobnost. Primer tega načina sta n. pr. pesmi št. 8 in št. 11. Razen tega so njegove pesmi polne stilističnih hib, ki kažejo avtorjevo neznanje (n. pr. «Spominčice pršijo (?) v svet modrine (?)» str. 26; «Zdaj z Bogom (!?) bela (!) roka! Moli zame!» str. 21; «Dobra majska noč krčmari (?)» str. 7, i. t. d.), polne banalnosti, posebno v tonu pesmi in v vsebini (n. pr. «Prinesla si mi davno mojo sanjo (!)» pesem str. 26, 27, i. t. d.), prav tako tudi besedne banalnosti in neizčiščenosti (lep zgled tega je vsa pesem na str. 9., bodisi v smešni podobi, bodisi v osemkratnem ponavljanju besede hram s patetičnim koncem: «O da v tem hramu v vek klečiš!»)

Dovolj. Gorinšek je slab «stihotvorec», ki ne pozna niti osnovnih pojmov lirike, o stilu pri njem kar molčimo. Zbirka je najmanj za trideset let zaostala ptica in je poleg tega še, gledana iz tistega časa, nepesniška in slaba, res «žalostna ljubezen».

Anton Ocvirk.

Dva priložnostna spisa. O priliki praznovanja 120letnice ustanovitve Ilirije, ki se je slavnostno vršila sredi oktobra z odkritjem spomenika, postavljenega v spomin Iliriji in Napoleonu, sta izšli tudi dve publikaciji. Prvo je izdal pripravljalni odbor za postavitev spomenika pod naslovom «Napoleon in Ilirija». Knjižica vsebuje na 36 straneh življenjepise Napoleona (do prihoda v Ljubljano), Marmonta in Nodierja, sestavek o pomenu Napoleonove Ilirije za slovenščino ter podroben opis francoske obrambe naših krajev leta 1815. Ponatisnjen je Vrhovčev opis padca Ljubljane v francoske roke leta 1809. ter Vodnikova «Ilirija oživljena» in Aškerčev «Napoleonov večer». Med sestavki so tudi številni citati iz Napoleonove «korespondence» in «Mémoires», v katerih se veliki cesar izraža o važnosti Ilirskih provinc ter citati iz avtorjev najboljših del o naši Iliriji. Knjižico krasijo poleg drugih tudi več slik vodilnih mož in takratne Ljubljane ter, žal, premajhna kartografska sličica Ilirije ter Ilirije in tedanje Karadžorđeve Srbije. Pripomniti moram, da je na str. 18. v sestavku o Marmontu napačno navedena površina in število prebivalstva

Ilirije. Prvo je dvakrat preveliko, prebivalstva pa je imela še manj kot polovico. Pravilno je označena površina s 54.000 km² in približno 1½ milijona prebivalci v dodatku pod naslovom «Ilirske dežele v luči statistike» v dr. Rusovi knjižici.

Druga ob tej priliki izdana publikacija pa je malo, 40 strani obsegajoče delo dr. Jožeta Rusa: «Napoleon ob Soči» (izdala založba Luč). Prvi njen del opisuje Napoleonov zmagoslavni pohod in vrnitev preko naših krajev leta 1797., ter poudarja zlasti, da je Napoleon že tedaj prepotoval obe najvažnejši prometni črti preko naših krajev, iz Vidma čez Trbiž v Leoben ter iz Leobna čez Ljubljano v Trst. Veliko važnejši in zanimivejši je drugi del, ki obravnava pod naslovom «Adrija—Soča in Napoleon» živo zanimanje velikega cesarja za strateško mejo na vzhodni strani svojega Italskega kraljestva tudi še potem, ko teh krajev osebno ni več prestopil, pač pa so bili večkrat povod hudih diplomatskih zapletljajev in predmet njegove upravno-geografske politike. Z velikim zanimanjem bo čital vsakdo, ne samo historik, geograf in geopolitik, zlasti sestavek «Pristani istrske osnovnice in slovensko zaledje» ter «Napoleon največji praktični geograf novega veka». Nič manj zanimiv ni sestavek «Napoleon določi strugo Soče za mejo med ilirskimi deželami in Italijo», kjer avtor pokazuje, kako je Napoleona vodila pri tem, da je hotel Sočo za mejo, nujnost, da ima vse strateško vredne točke Ilirije v Italiji. Dobro omenja pri tej priliki tudi boj v Napoleonu pri določanju državnih meja med historičnim in geografskim stališčem. Želeti bi bilo le, da dr. Rus svoja historično-geopolitična izvajanja o obeh bregovih Adrije in o soški črti «kot podaljšani osi Adrije, ob kateri se grupirajo geografski elementi, zgodovina in življenje na vsako stran zase» razširi na druge dobe zgodovine in poglubi. Tako delo bi zelo obogatilo našo strokovno literaturo. V svojem drugem delu je dr. Rusova knjižica vsekakor nekaj več kot samo priložnostna publikacija in zasluži pozornost. ž.

Lirika najmlajših. Beograd. «Grupa prijatelja književnosti». 1929. Strani 42.

Deset najmlajših srbskih pesnikov — Živko Jevtić, Branko Djukić, J. Radulović, M. Vranješević, D. Jerković, O. Blagojević, N. Šop, Djuro Gavala, K. N. Milutinović in K. T. Taranovski — je izdalo neke vrste antologijo (recimo slutnjo antologije) svojih pesmi, svoje slike in kratek opis življenja. Ne bom se spuščal v podrobno analizo dela, saj je to namen srbske kritike; povedal bom le nekaj najvažnejših ugotovitev, ki bodo jasno dokazale nepomembnost te knjige.

Zbeganost uvoda mi je marsikaj odkrila. Strnil sem svoje ugovore v tri točke:

Obseg zbirke je premajhen in zato število sotrudnikov preveliko. Vsak pesnik je zastopan le s tremi pesmimi, ki pa so povrhu še večinoma slabe. Torej odpade sodba o posameznikih.

V zbirki ni nikake notranje vezi, ki bi prehajala od pesnika na pesnika. Zbirka ni ubrana. Torej ni v celoti močna, ni svojevrstna sestavina, niti ne nudi časovno važnih posebnosti. (Primerjaj K. Pintus: Menschheitsdämmerung!)

Razporedba pesnikov po starosti ne ustvarja med sotrudniki sporov, je deloma zunanje pravična, toda v bistvu ni pravilna, ker pri tem ni nikoli merilo kvaliteta. To pa mora biti. Ta razdelitev tudi kaže, da med temi pesniki ni močne osebnosti, da so približno vsi na isti višini. Antologija je tudi brez slik lahko dobra, da ne govorim o življenjepisih. Nežurnost.